

Transformatie van het hele systeem

En een nieuw wereldbeeld op basis van universele wetten

door Marja de Vries, jan. 2008 © 2008, Marja de Vries

Een paar jaar geleden besloot ik om me volledig in te zetten voor nieuwe vormen van leren en onderwijs die meer in overeenstemming zijn met wie wij in essentie zijn en die bovendien meer in harmonie zijn met de wereld om ons heen. Ik ben daarvoor op zoek te gaan naar geheel nieuwe uitgangspunten, universeel geldende uitgangspunten, die voor iedereen aanvaardbaar zouden zijn zonder gekleurd te zijn door een specifieke geloofsovertuiging, cultuur of tijd. Deze nieuwe uitgangspunten heb ik gevonden in de vorm van de universele wetten. Op basis daarvan wordt een geheel nieuw wereldbeeld zichtbaar. En omdat deze wetmatigheden een universeel karakter hebben, zijn ze niet alleen bruikbaar als nieuwe uitgangspunten voor leren en onderwijs, maar zijn ze van toepassing op alle aspecten van ons individuele en maatschappelijke leven. Sterker, we kunnen ze in ons voordeel gebruiken bij de fundamentele 'verandering-van-het-hele-systeem' die zich op dit moment wereldwijd voltrekt.

Een verandering van het hele systeem

Allereerst maakt de huidige situatie in de wereld – sociaal, ecologisch en economisch - steeds duidelijker dat we niet door kunnen gaan op de manier die we gewend zijn. Tegelijkertijd ontdekken steeds meer mensen dat de wereld anders in elkaar zit dan ons in de westerse cultuur aanvankelijk geleerd werd. We leven met ons allen op één planeet en alles blijkt met alles samen te hangen en daarom wordt het steeds duidelijker dat het niet echt werkt om alles los en geïsoleerd van elkaar te zien. Ook onze individuele verandering en de wereldwijde veranderingen kunnen niet los van elkaar gezien worden. Recente inzichten op basis van de chaos theorie en de werking van complexe dynamische systemen helpen ons te begrijpen dat alle veranderingen die we om ons heen zien niet op zich zelf staan, maar dat we te maken hebben met een fundamentele 'verandering-van-het-hele-systeem'.

Dat betekent dat we niet één aspect van de maatschappij – zoals bv. het onderwijs - werkelijk kunnen veranderen door ons alleen te richten op het onderwijssysteem zelf, omdat het onderwijssysteem ingebed is in het grotere maatschappelijke systeem. Om dat effectief te kunnen veranderen, is het nodig om naar de grotere context en dus naar achter liggende uitgangspunten van het sociale en maatschappelijke systeem te kijken die daar aan ten grondslag liggen. De chaos theorie leert ons bovendien dat complexe dynamische systemen – zoals ook ons maatschappelijke - niet geleidelijk veranderen. In plaats daarvan kennen ze verschillende stadia van stabiliteit en onstabiliteit. Afhankelijk van die verschillende stadia kunnen we in grote lijnen op twee verschillende manieren inspelen op veranderingen.

Stabiele periodes

Bij een relatief stabiele situatie – dus zolang de veranderingen in de maatschappij relatief klein of tijdelijk zijn – is het in stand houden van de bestaande situatie, mogelijk met kleine aanpassingen hier en daar, het meest effectief. Dus gedurende deze periodes van sociale stabiliteit is het handig om ons te richten op vernieuwingen binnen het bestaande systeem. De achterliggende structuren, regels en waarden, op basis waarvan we deze bestaande structuur en dus ook ons leven en onze maatschappij hebben vormgegeven blijven hierbij buiten beschouwing. In feite worden deze uitgangspunten, waar we ons wereldbeeld op baseren, zelfs als vaststaande gegevens beschouwd. In de praktijk betekent dit dat we ons vaak niet eens bewust zijn van deze achterliggende uitgangspunten, met het gevolg dat ook ons wereldbeeld in hoge mate onzichtbaar is. We kunnen ons namelijk pas bewust worden van ons eigen wereldbeeld, als we er enige afstand van kunnen nemen. Pas dan ontstaat er ruimte om te zien dat er ook andere

perspectieven en zelfs geheel andere wereldbeelden bestaan. Kortom, alleen vanuit een breder perspectief kunnen we zien, wat we al die tijd als gewoon en vanzelfsprekend hebben beschouwd.

Onstabiele periodes

Tijdens een onstabiele periode - wanneer de veranderingen in de maatschappij veel ingrijpender zijn - hebben we te maken met een geheel andere situatie. In dit geval blijkt het in stand houden van de bestaande situatie steeds meer energie te kosten. Dat is dus tenslotte niet effectief. In plaats daarvan kan onder invloed van grote veranderingen in de omgeving in zo'n onstabiele situatie in het systeem opeens een geheel nieuwe, relatief stabiele organisatie of structuur ontstaan. Kenmerkend voor zo'n nieuwe organisatie is bijvoorbeeld dat energie sneller en efficiënter door het systeem kan stromen.

Zo'n verandering voltrekt zich echter niet geleidelijk, maar vrij plotseling wanneer tijdens schijnbaar chaotische periodes oude niet langer werkzame structuren, ineensstorten. Dit uit elkaar vallen van alles wat niet langer werkt heeft de functie om ruimte te maken voor het ontstaan van een nieuwe, relatief stabiele organisatie, die effectiever werkt in de nieuwe omstandigheden. Hierdoor is het tijdens zo'n periode van onstabieleit makkelijker om zicht te krijgen op de achterliggende structuren, regels en waarden van de maatschappij op basis waarvan we alles hebben vormgegeven. Met andere woorden, in deze periode begint het oude wereldbeeld zichtbaar te worden en de sociale en maatschappelijke factoren die ten grondslag liggen aan hoe we onze wereld lange tijd hebben vormgegeven beginnen zich af te tekenen. Bovendien blijkt dat precies in deze kritieke fase kleine factoren grote invloed kunnen hebben op de richting en de eigenschappen van de nieuw te ontstane stabiele organisatie.

De behoefte aan nieuwe uitgangspunten en een nieuw wereldbeeld

Het is niet moeilijk om te vast te stellen dat we op dit moment niet te maken hebben met een relatief stabiele maatschappelijke situatie, maar wereldwijd met een stadium van onstabieleit. In andere woorden, we kunnen de huidige situatie herkennen als een moment waarop een fundamentele verandering van het hele systeem niet alleen mogelijk is, maar dat we daar ook bewust invloed op kunnen hebben. Maar het betekent ook dat we behoefte hebben aan een nieuw, bevredigender wereldbeeld en nieuwe uitgangspunten op basis waarvan we op dit kritieke moment bewust de wereld opnieuw vorm kunnen geven. Want hoe meer we ons bewust zijn van de richting waarin we willen dat het veranderingsproces zich voltrekt en wat we ons wensen als de ideale eigenschappen van de nieuwe stabiele situatie, des te meer zullen we bewust onderdeel kunnen zijn van die relatief kleine invloed met relatief grote gevolgen tijdens deze transformatie-van-het-hele-systeem.

Maar op basis waarvan vormen we ons dit nieuwe wereldbeeld? Hoe kunnen we eigenlijk weten of iets nieuws en anders ook beter is? Wat bedoelen we met beter? En hoe kunnen we weten wat werkelijk werkt en wat niet werkt? Om deze vragen te beantwoorden hebben we een geheel nieuw inzicht nodig in hoe de wereld in elkaar zit. Dit alles realiseerde ik me toen ik een paar jaar geleden op zoek ging naar nieuwe uitgangspunten voor leren en onderwijs. Wat ik zocht waren nieuwe uitgangspunten op basis waarvan we zo'n transformatie van het hele systeem opnieuw vorm kunnen geven, zodat de wereld op vele verschillende niveaus tegelijkertijd kan veranderen: individueel, collectief, cultureel en structureel. Op basis waarvan we de verandering zodanig vorm kunnen geven dat het een verandering is die alles en iedereen - en dus ook al onze aspecten van wie we zijn als mens - ten goede komt.

De blinden en de olifant

In feite betekende dat, dat ik iets zocht dat inzicht geeft in het geheel, zodat er geen cruciale aspecten buiten beschouwing blijven. Tijdens die zoektocht ontdekte ik, dat we op twee manieren inzicht kunnen krijgen in het geheel, dat wil zeggen in de werking van het universum en dus in de wereld. De meest gangbare manier in onze westerse cultuur is het vergaren van analytische kennis over de delen. Deze kennis van details gebruiken

we dan vervolgens om met behulp van modellen en theorieën een beeld van het geheel te vormen.

Het Soefi-verhaal van de blinden en de olifant illustreert deze benadering. Dit verhaal vertelt hoe er op een dag een koning met zijn hofhouding bij een stad komt, waar alleen maar blinde mensen wonen. Deze koning nu, bezat een olifant, en de blinde mensen waren reuze benieuwd om te ontdekken wat een olifant was. Een paar blinden rennen daarom alvast vooruit en ieder van hen betast een deel van het dier en vormt zich op grond daarvan een idee van de gehele olifant. De man die het oor had gevoeld, zegt tegen zijn stadsgenoten: 'Een olifant is een groot, ruw ding, zo iets als een tapijt.' Degene die de slurf had aangeraakt, zegt: 'Ik weet wat een olifant is. Het is een rechte, holle pijp.' En degene die een poot had onderzocht, zegt: 'Een olifant is erg stevig, zo iets als een pilaar.' Omdat ieder van hen slechts een gedeelte van de olifant had onderzocht, had geen van hen een juist beeld gekregen van de hele olifant. In plaats daarvan geven ze allemaal hun eigen interpretatie van het geheel. Dit verhaal illustreert het obstakel dat we tegenkomen wanneer we ons een beeld van het geheel proberen te vormen op basis van kennis van (een deel van) de details. Omdat bovendien het geheel meer is dan de som van de gefragmenteerde delen is dit een vrijwel onmogelijke opgave.

De wereld en alles daarbinnen als één geheel

Daarom ben ik op zoek gegaan naar een andere manier. Ik zocht ook iets waar iedereen, ongeacht culturele achtergrond of geloofsovertuiging, zich in zou kunnen vinden. Daarom ben ik op zoek gegaan naar de gemeenschappelijke achterliggende inzichten van alle verschillende wijsheidstradities. En daar vond ik een andere manier om inzicht te krijgen in het geheel, een manier die binnen in de westerse cultuur minder bekend is. Dit is de werkwijze, waarbij de wereld en alles daarbinnen als een geheel wordt beschouwd. Wanneer we zo eenmaal in staat zijn om het grote plaatje te zien, wordt het mogelijk om de achterliggende patronen te herkennen. En daar lijkt te sleutel te liggen.

In dit geval kijken we naar de werking van de dynamische wetmatigheden en de onderlinge relaties tussen alle delen die samen het geheel vormen. Dit perspectief levert een fundamenteel inzicht op in de dynamische werking van het universum. Zo wordt zichtbaar dat alles één groot samenhangend en geordend geheel is. Vanuit dit perspectief begint in feite alles op zijn of haar plaats te vallen en gaat het geheel er veel eenvoudiger uitzien. Het verrassende is namelijk dat dit totaalbeeld van de dynamiek van het universum weliswaar op vele verschillende manieren beschreven wordt, maar in feite terug te voeren is op slechts een beperkt aantal relatief eenvoudige principes, die aan alles ten grondslag liggen. Ik ontdekte dat in feite alle beweging en dynamiek in het universum beschreven kan worden als zeven universele wetmatigheden. Dat betekent dat alles werkt overeenkomstig deze zeven principes. De universele principes vormen een dynamische geheel met een eindeloze hoeveelheid onderlinge verbindingen. Als gevolg hiervan worden er ook veel afgeleide wetmatigheden onderscheiden, die voortvloeien uit de werking van deze zeven universele wetten. Daarnaast ontdekte ik dat de Gulden Snede verhouding ten grondslag ligt aan de universele wetmatigheden van 'vorm'. Kortom, deze universele wetmatigheden omschrijven de achterliggende dynamiek die ten grondslag ligt aan de orde en harmonie in het universum. Inzicht in deze wetmatigheden biedt een kader waarbinnen de verschillende aspecten van onszelf en van de wereld om ons heen als puzzelstukjes op hun plaats vallen.

De Hele Olifant in Beeld

In mijn boek *De Hele Olifant in Beeld* schets ik dit inzicht in het geheel. Door zo helder mogelijk de werking van de universele wetmatigheden uit te leggen, probeer ik deze ordenende principes bovendien uit de sfeer van 'mystificatie, geloof of voorschriften' te halen, zodat een zo breed mogelijk publiek zich uitgenodigd kan voelen om ze praktisch toe te gaan passen. Allereerst beschrijf ik deze universele principes op basis van de gemeenschappelijkste inzichten van de vele verschillende wijsheidstradities. Daarnaast beschrijf ik dezelfde wetmatigheden ook op basis van recente wetenschappelijke inzichten. Want op dit moment worden deze achterliggende principes voor een steeds groter deel inderdaad bevestigd door recent baanbrekend wetenschappelijk onderzoek.

Zo blijkt dat inzichten op basis van de werking van het geheel, zoals we dat in de wijsheidstradities vinden, en inzicht op basis van details, zoals we dat binnen de westerse wetenschap vinden, in feite complementair zijn. De synthese op basis van beide perspectieven geeft een helder inzicht in het bestaan en de werking van deze achterliggende principes, die van onschatbare waarde zijn in deze tijd van grote onbalans en wereldwijde veranderingen.

Nieuwe uitgangspunten op basis waarvan iets echt werkt

Inzicht in de werking van de universele wetmatigheden onthult bovendien inderdaad ook een geheel nieuw wereldbeeld. Het nieuwe wereldbeeld op basis van 'wat werkt' en dus op basis van de universele wetmatigheden laat een prachtige ordening in het universum zien. Alles blijkt één groot samenhangend en dynamische geheel te zijn. De universele principes beschrijven dit complexe dynamische systeem van de natuurlijke ordening in het universum als een geheel waarin alles met alles verbonden is, in vele in elkaar overlopende niveaus van werkelijkheid, waarin alles permanent vibreert, beweegt en elkaar beïnvloedt. Het is een universum waarin een continue dynamiek alsmaar weer uit chaos een prachtige ordening doet ontstaan. Wanneer dit systeem niet verstoord wordt, werkt alles steeds opnieuw in de richting van evenwicht en harmonie, dat de ware essentie van het universum blijkt te zijn.

We kunnen kiezen

Alles in het universum werkt in overeenstemming met deze universele principes. Wij mensen hebben de mogelijkheid om onze vrije wil te gebruiken en zijn daarom vrij om te kiezen om deze universele wetten te leren kennen en om in lijn met deze wetmatigheden te handelen, erdoor gesteund willen worden of dat wij er – bewust of onbewust – tegenin willen gaan. Zo kunnen we op basis van onze ervaringen leren wat werkt en wat niet werkt. Mochten we er voor kiezen om in harmonie met deze principes te handelen, dan zijn we op het pad om in harmonie te leven met onszelf en ook met de natuur en de wereld om ons heen.

Omdat de universele wetten ons vertellen hoe het één en ander werkt in het universum, kunnen dit inzicht gebruiken om te begrijpen waarom dingen gaan zoals ze gaan. Daarom kunnen we inzicht in de werking van deze principes ook gebruiken om te weten of iets bijdraagt aan een gezonde natuurlijke omgeving en het welzijn van de toekomstige generaties. Met behulp van inzicht in de werking van de universele principes, kunnen we op vele manieren deze principes in ons voordeel laten werken. Het begrijpen van deze wetmatigheden geeft ons de mogelijkheid om ons leven in eigen hand te nemen. Wanneer we bewust ons leven in lijn brengen met deze wetten, zullen we ons op vele verrassende manieren ondersteund voelen door het universum.

Samenvattend: als we nieuwe uitgangspunten zoeken op basis waarvan iets echt werkt, kunnen we hier de universele wetmatigheden voor gebruiken. Want als we er voor kiezen om te handelen in overeenstemming met de werking van de universele wetmatigheden, dan gaat het makkelijker, komt ons handelen meer overeen met wie we in essentie zijn en is het meer in harmonie met het grotere geheel waar we een onderdeel van zijn.